

11. Сохор А.М. Логическая структура учебного материала / А.М. Сохор. – М. : Педагогика, 1974. – 192 с.
12. Ставская Н.Р. Философские вопросы развития современной науки (Социологические и методологические проблемы интеграции науки) / Н.Р. Ставская. – М. : Высшая школа, 1974. – 232 с.
13. Эрдниев П. Теория информации и процесс обучения / П. Эрдниев // Народное образование. – 1966. – № 11. – С. 37–41.

ПУСТОЛЯКОВА Л.М.

ТЕОРЕТИЧНИЙ АНАЛІЗ ВПЛИВУ ПРОФЕСІЙНО-ПРИКЛАДНОЇ ФІЗИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ НА ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ ЯКОСТЕЙ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ

Сучасне суспільство всіляко зацікавлене в якісній підготовці підростаючого покоління до продуктивної праці. Більше того, можна також стверджувати, що вся існуюча система навчання і виховання у профільних ліцеях спрямована в основному на підготовку учнівської молоді до праці. Цій меті служить фізичне виховання учнів ліцеїв в умовах профільного навчання, а також розмаїття форм підготовки на різних рівнях професійної освіти.

Втрату великої кількості енергопотенціалу внаслідок впливу негативних факторів зовнішнього середовища, стресів під час навчання та у період сесій, малу рухову активність у навчальному закладі мають компенсувати заняття з фізичного виховання, завданнями яких є не тільки збереження фізичного та психічного здоров'я учнів, але й розвиток здібностей, необхідних для активного життя й успішного виконання професійних обов'язків.

Законодавча база, що вказує на значущість фізичного виховання молоді, не тільки в системі освіти, а й загалом у житті суспільства, здебільшого не дає відчутних результатів, а іноді й зовсім ігнорується.

Мета статті – проаналізувати вплив професійно-прикладної фізичної підготовки учнів на формування професійних якостей майбутнього фахівця

На сьогодні розробляється і впроваджується система професійно-прикладної фізичної підготовки у профільних ліцеях, які готують майбутніх фахівців різних профілів.

Професійна спрямованість фізичного виховання має відігравати суттєву роль при підготовці учнівської молоді до праці в сучасних умовах шляхом загальної, допрофесійної та професійної освіти.

Зазначеній меті фізичного виховання учнів ліцеїв в умовах профільного навчання має відповідати різноманітність форм навчальної та виховної роботи. Для ефективної підготовки учнів до майбутньої трудової діяльності (так само, як і для їх гармонійного особистісного розвитку) є необхідним співвіднесення змісту й методів навчання з можливостями і прагненнями учнів. Шлях до цього відкриває диференційоване загальноосвітнє навчання у поєднанні з профільним, які сьогодні є важливими елементами

освіти та виховання, охорони здоров'я, трудової підготовки відповідного професійного спрямування [3].

Фізичне виховання, зокрема у профільних ліцеях, має своїми специфічними засобами вирішувати питання підготовки фахівця-професіонала, що обґрунтовано в навчальній програмі з фізичного виховання [7].

Актуальність запровадження програми з фізичного виховання зумовлюється соціальним замовленням суспільства на всебічно розвинуту гармонійну особистість фахівця, який повинен мати високий рівень здоров'я, бути конкурентоспроможним у ринкових відносинах, мати необхідну "фізкультурну" обізнаність, відповідний рівень професійно-прикладної фізичної підготовки, здатність до фізичного вдосконалення, щоб відповідати професійним вимогам освітньо-кваліфікаційної характеристики спеціальності. Комплекс цих питань виступає, насамперед, найважливішою передумовою успішної соціалізації фахівця.

На жаль, вирішення зазначених завдань не завжди забезпечується адекватними і конкретизованими засобами й методами.

Необхідні для професійної підготовки фізичні якості й рухові навички формуються й удосконалюються в процесі навчання та праці. Проте більш успішне й економічно ефективно оволодіння робітничими операціями відбувається за вмілого, раціонального поєднання професійного навчання зі спеціальною фізичною підготовкою.

Спрямована прикладна фізична підготовка, пов'язана з конкретним видом праці (фахом), називається професійно-прикладною фізичною підготовкою, вона є невід'ємною складовою програми з фізичного виховання учнів профільних ліцеїв.

На сучасному етапі нараховується значна кількість професій, тому організувати спеціалізовані заняття з фізичного виховання для кожної професії окремо в масовій фізкультурній роботі неможливо. Та й наукову класифікацію видів праці відповідно до вимог фізичного виховання ще не розроблено. Проте за деякими спільними ознаками спеціальності вже й сьогодні можна згрупувати [5].

Зміст професійно-прикладної фізичної підготовки становлять переважно фізичні вправи і види спорту, що відповідають особливостям професійної діяльності.

Виховання фізичних якостей і рухових навичок та вмінь, що задовольняють професійні вимоги, є спрямованим педагогічним процесом скеровування й впливу на морфологічне й функціональне удосконалення організму людини відповідно до завдань виробництва.

На нашу думку, фізичні вправи професійно-прикладної фізичної підготовки слід розглядати як сукупність рухових дій, спрямованих на вирішення конкретного рухового завдання.

В процесі професійно-прикладної фізичної підготовки (далі – ППФП) учнями застосовується велика кількість фізичних вправ, котрі можна поділити на тренувальні та такі, що точно копіюють майбутню професійну діяльність.

Тренувальні вправи, у свою чергу, можна поділити за видами підготовки: загальнопідготовчі, професійно-прикладні, спеціально-підготовчі.

Загальнопідготовчі вправи сприяють всебічному функціональному розвитку організму студента. Вони можуть відповідати особливостям майбутньої професії і певною мірою суперечити їм.

Професійно-підготовчі вправи передбачають рухові дії, що створюють спеціальну основу для наступного вдосконалення у тій чи іншій професійній діяльності.

Спеціально-підготовчі вправи посідають центральне місце в системі професійно-прикладної фізичної підготовки майбутніх фахівців і охоплюють засоби, що включають елементи праці, та дії, наближені до неї за формою, структурою й характером.

Вправи, що точно копіюють професійну діяльність і максимально готують учня та студента до виконання майбутніх професійних обов'язків, виконуються на спеціальних тренажерах або під час трудової практики.

Слід виділити, що для успішного використання засобів ППФП, учні повинні мати достатній рівень загальної фізичної підготовленості, оскільки під час їхньої діяльності може виникнути потреба у певному арсеналі рухових дій та розвитку фізичних здібностей [5].

Контрольно-нормативна база ППФП є складовою системи фізичного виховання учнів та студентської молоді, а її використання дає змогу раціонально застосовувати засоби розвитку професійно-прикладних здібностей.

Аналіз особливостей багатьох професій свідчить, що, незалежно від характеру та умов праці, людина повинна мати добру працездатність та відносно сильну нервову систему. За допомогою спеціальних засобів професійно-прикладної фізичної підготовки можна вирішити ці завдання, а також удосконалити ті якості і функції організму, котрі потрібні для успішної трудової діяльності.

Найбільш вагомими показниками у структурі фізичної, професійно-прикладної і психофізіологічної підготовленості учнів є: у першому факторі – швидкісна витривалість, спритність та швидкісно-силові здібності; у другому – швидкість та швидкісна витривалість; у третьому – складна рухова реакція. Четвертий фактор визначений значною вагою помилок під час вимірювання швидкісної координації та третьої спроби СРР, а в п'ятому факторі – прояв сили та просторової координації.

За допомогою педагогічних, психофізіологічних та медико-біологічних методів дослідження можна контролювати взаємопов'язані процеси у різних органах і системах організму майбутніх фахівців та вносити корективи до навчального процесу.

Використання методів математико-статистичного аналізу дає змогу викладачеві чи досліднику переконатися в інформативності та надійності обраних вимірювань і розробити оцінку підготовленості учнів профільних ліцеїв та студентів до виконання професійних обов'язків, що позитивно впливає на кар'єру працівника, розвиток його професійних здібностей, стан психічного і фізичного здоров'я.

Ми вважаємо, що проведений теоретичний аналіз, узагальнення досвіду практики та особисті педагогічні дослідження свідчать, що подальше вдосконалення системи професійно-прикладної фізичної підготовки учнів та студентської молоді потребує розробки науково обґрунтованих технологій для різних спеціальностей з чіткою диференційованою оцінкою професійних здібностей і компонентів, що формують структуру особистості майбутнього фахівця.

Дослідження С. Глазунова (2003), В. Одинака (1997), І. Закорка (2001), М. Носко (2003), С. Сичова (2002), В. Філінкова (2003) та інших спрямовані на вирішення проблем удосконалення процесу професійно-прикладної фізичної підготовки у середніх та вищих навчальних закладах різного профілю. Однак здебільшого експериментальні дані мають поверховий характер і не містять методичних вказівок щодо розвитку спеціальних здібностей в окремих професіях. У більшості наукових і методичних праць не використано комплексний підхід, результати урахування котрого дали б змогу засобами професійно-прикладної фізичної підготовки позитивно впливати на серцево-судинну та нервову системи, а тести і випробування, що пропонуються для оцінювання професійно важливих якостей, у багатьох випадках викликають сумніви щодо надійності та інформативності.

Аналіз літературних джерел показав, що головною метою є формування фізичної культури учня профільного ліцею та студента, створення умов для його гармонійного розвитку, набуття ним фізичного і психічного здоров'я, сприяння оволодінню обраною професією. Програма має передбачати вирішення актуальних виховних, освітніх та оздоровчих завдань, таких як: виховання усвідомленої необхідності у здоровому способі життя і фізичному вдосконаленні; формування в учнів та студентів системи теоретичних знань, практичних умінь і навичок у галузі фізичної культури, необхідних для зміцнення здоров'я, всебічного розвитку, підвищення працездатності та профілактики захворювань, естетичного розвитку.

Як відомо, якість професійної підготовки вчителя оцінюють рівнем його готовності до виконання професійних умінь, навичок. Проблема готовності протягом багатьох років досліджується педагогами (А. Деркач, Г. Костюк, А. Петченко та ін.) та психологами (А. Ганюшкін, М. Дяченко, Л. Кандибович та ін.). Численні підходи до трактування цього поняття зумовлюються завданнями і специфікою діяльності, що вивчається в кожному конкретному дослідженні.

Фізичне виховання є значним етапом розвитку особистості. Це важлива сфера самовираження й самоствердження особистості, збагачення її духовного світу, виявлення фізичних резервів і здатностей людини. Фізичне навантаження несе в собі не тільки тілесне напруження, не тільки "обробку фізичної сторони життя людини" (М. Семашко), але й духовну насолоду, впливає на моральне та естетичне виховання особистості [6].

Висновки. Отже, для нашого дослідження важливою є думка, що фізична культура пов'язана з процесом, спрямованим на підготовку людей до

життя та праці, майбутньої професійної діяльності шляхом виконання фізичних вправ, використання цілющих сил природи, особистої і загальної гігієни та певного раціонального побуту і праці.

Сьогодні важливою проблемою профільного ліцею є виховання вольових якостей учнів у процесі занять фізичною культурою і підготовка їх до професійної діяльності. Ці питання розглянув у своїй праці “Виховання вольових якостей в учнів середнього шкільного віку в процесі занять фізичною культурою” А. Артюшенко, яким після проведених досліджень було встановлено психолого-педагогічні чинники, що впливають на вольове становлення особистості; визначено педагогічні умови формування вольових якостей учнів у процесі занять фізичною культурою; розроблено методики і критерії оцінювання вольових якостей у підлітків; розглянуто особливості взаємозв’язку вольових і фізичних якостей в учнів середнього шкільного віку. Науково обґрунтовано і розроблено рекомендації щодо формування вольових якостей учнів у процесі занять фізичною культурою; впроваджено у практику методики кількісного і якісного оцінювання вольових якостей учнів з метою проведення об’єктивного поетапного контролю і корекції педагогічного процесу. Розроблено комплекси фізичних вправ та методичні прийоми, спрямовані на формування вольових якостей учнів.

Література

1. Алексеева А.В. Проблема гуманизации образования в зарубежных исследованиях / А.В. Алексеева // Вісник ЛДПУ ім. Т. Шевченко. – 2001. – № 9. – С. 307–312.
2. Амосов Н.М. Раздумья о здоровье / Н.М. Амосов. – [3-е изд. доп. и перераб.]. – М. : Физкультура и спорт, 1987.
3. Бал Г.О. Професійна діяльність і підготовка до неї у контексті розвитку особистості та становлення її духовності / Г.О. Бал // Творча особистість у системі неперервної професійної освіти : матеріали Міжнародної наукової конференції / [за ред.: С.О. Сисоєвої]. – Х. : ХДПУ, 2000. – С. 34–39.
4. Волков Л.В. Основи професійно-прикладної фізичної підготовки студентської молоді / Л.В. Волков. – К. : Знання України, 2004.
5. Жигачов В.І. Професійно-прикладна фізична підготовка учнів професійно-технічних училищ / В.І. Жигачов, Р.А. Гринь. – К. : Вища школа, 1974.
6. Лисицын Ю.П. Медицина и гуманизм / Ю.П. Лисицын, А.М. Изуткин, И.Ф. Матюшин. – М. : Медицина, 1984. – 280 с.
7. Мазур Л. Філософія життя й ідеологія українського національного тіла виховання / Л. Мазур, П. Мартин // Традиції фізичної культури в Україні : зб. наук. пр. – К. : ІЗМН, 1997. – С. 208.

СТУКАЛО О.А.

НАВЧАННЯ ПРОФЕСІЙНОГО СПІЛКУВАННЯ СТУДЕНТІВ АГРАРНИХ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ

У сучасних складних і повних суперечностей процесах, спрямованих на осмислення реалій сьогодення, фундаментальною залишається проблема розвитку особистості. Завдання вищої освіти передбачає розробку концептуальних основ формування особистості професіонала на новій пред-